

розглядають безпосередню поведінку людини. До його компетенції входять правила державного, релігійного, громадянського життя, правила відправлення культу, сімейне, спадкове, кримінальне право, етичні норми та закони адміністративного управління.

Досліджуючи мусульманське право, варто розмежовувати такі категорії, як «шаріат» та «фікх», що складають його основу. Розрізнення цих понять засноване на правових критеріях. Шаріат включає всі звернені до людей приписи Корану і Сунни Пророка, а до ісламського права належать лише ті принципи і норми, що були розроблені або витлумачені доктриною і відповідають вимогам права. Шаріат у цілому є релігійним явищем, в якому крізь призму фікху можна виявити лише окремі сліди правових засад. На відміну від нього, ісламське право – юридичний феномен, хоча і вимірюваний релігійною свідомою міркою шаріату.

Отже, враховуючи вищезазначене, можна з впевненістю сказати, що поняття «шаріат», «фікх», «ісламське право» – не є синонімами, хоча їх еднають спільні джерела, однак вони є відмінними щодо механізму формування, змісту та форм їх прояву.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лубська М.В. Мусульманське право як філософсько-релігієзнавчий феномен : автореф. дис...д-ра філософ. наук. Київ, 2008. С. 3
2. Цвайгерт К., Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права : в 2-х т. С. 247.
3. Див. також : Правове виховання в арабських країнах / за ред.. В.Я. Тація, А.П. Гетьмана, О.Г. Данильяна. Харків, 2013. С. 247–260.
4. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи в сучасному світі : монографія / Дмитро Лук'янов. Харків : Право, 2015. 352 с.
5. Коран / пер. с араб. И.Ю. Крачковского. Москва, 1990. С. 106.
6. Антология мировой правовой мысли: в 5-ти т. Москва, 1999. Т. I : Античный мир и восточные цивилизации. С. 683–688.
7. Садовський М. Шаріат і фікх – головні терміни мусульманського права. Вісн. Львів. ун-ту. Серія юрид. 2009. Вип. 49. С. 20–25.

І. М. Коваль

к.ю.н.,

доцент кафедри ТІФП

Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

Ю.І. Підгурська

студентка 3 курсу ІІПО

ФЕНОМЕН ЮДЕЙСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ЧАСТИНИ РЕЛІГІЙНОГО ПРАВА

Юдейське право посідає важливе місце серед усіх правових систем світу. Виникнувши ще понад три тисячоліття тому, сьогодні це право є найменш дослідженим науковцями. Як наслідок – відсутність значного обсягу специфічних рис, що б дало змогу його більш чіткого розуміння та можливості виокремити його серед інших правових систем.

Упродовж майже двох тисячоліть воно існувало й розвивалося в умовах повної відсутності державності, відповідно державної підтримки цього важливого соціального інституту. З огляду на це, юдейське право безумовно варте більш ґрунтовного дослідження.

Це право поєднує в собі як ознаки релігійного права, так і ті риси, що дозволяють говорити про його особливий характер.

Зокрема, як зазначає вчений З. Фальк, в юдейському праві на рівній основі діють: норми, що закріплюють процедуру відправлення релігійного культу і ритуалів; релігійні норми, що регламентують поведінку юдеїв у приватному та суспільному житті; норми, створювані і застосовувані нині в процесі повсякденної діяльності судами [1, с. 260]

Як зазначав інший науковець, М. Грубарг, у країнах юдейської правової системи істотною відмінністю є те, що право і закон – первинні, а держава і влада – вторинні. Відповідно до положень юдаїзму, право і закон щоби бути справедливими, повинні мати божественне походження [2].

На відміну від західної концепції прав людини, для юдейської правової сім'ї пріоритетом є обов'язки членів суспільства, а не права. Суспільне благо тут домінує над індивідуальним [3].

Головна особливість юдейського права полягає звісно ж в тому, що воно є складовою юдаїзму. Це виявляється в їх загальному походженні, а також у спільності їх джерел. Для нього, на відміну від інших правових систем, характерний мононаціональний характер, тобто дія юдейського права поширюється тільки на одну націю – євреїв [4]. Необхідно зазначити, що найважливіша функція юдейського права полягає саме в забезпеченні цілісності єврейського суспільства і підтримці його духовно-етичної і релігійної єдності.

В теорії юдейського права відсутнє чітке розмежування між поняттями закон і норма. Це пояснюється можливістю виведення з однієї заповіді, шляхом інтерпретації, кількох правил поведінки. Заповідь виступає в якості логічної моральної узагальнюючої основи. Співвідношення заповіді і виведених з неї нових правил поведінки сприймається як співвідношення загального і окремого. Норми, створювані таким чином, у перекладах часто мають назву «закон» [5, с. 23].

Варто додати, що юдейське право є частиною правової системи Ізраїлю. На сьогодні в ній поєднуються романо-германське, загальне право, а також релігійно-юдейське і ісламське. Така ситуація призводить до певних суперечностей, колізій усередині держави. Оскільки вся система Ізраїлю переплітається з релігією, можемо зробити припущення, що у майбутньому ця країна має всі шанси перетворитись на теократичну.

Таким чином, дане право є феноменальним не лише з позицій порівняльного правознавства, а й з релігійного погляду, оскільки в ньому гармонійно переплітаються важливі релігійні приписи з нормами суспільної моралі та права, воно охоплює всі галузі правового буття людини, суспільства та держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сафронова Е. С. Державно-церковні відносини в Ізраїлі / Е. С. Сафронова. – М., 1999. – 260 с.
2. Порівняльне правознавство: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов; За ред. В. Д. Ткаченка. – Х. : Право, 2003. – 274 с.
3. Слюсар К.С. Права людини в іудейському праві. *Науковий вісник херсонського державного університету*. 2016. Вип.6. – 35 с.
4. Погребняк С. П. Порівняльне правознавство: підручник; за заг. ред. О. В. Петришина / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов та ін. – Х.: Право, 2012. – 272 с.
5. Калініна Е. В. Основи державно-правового вчення юдаїзму. Старозавітна і талмудична теорія (монографія) / Е. В. Калініна. – М. : Видавництво «Юрист», 2012. – 552 с.

І. М. Коваль

к.ю.н.

доцент кафедри ТІФП

Навчально-наукового інституту права,

психології та інноваційної освіти

Національний університет «Львівська політехніка»

Ірина Швед

студентка ІППО

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В КРАЇНАХ РЕЛІГІЙНОГО ПРАВА

У сучасному суспільстві право вважається регулятором суспільного життя, що претендує на універсалізм, адже будь-хто на території держави має узгоджувати свою поведінку із загально-обов'язковими правилами, за якими визначаються обов'язки. Одним з давніх і потужних таких типів (видів) соціального регулювання є релігія. І тут потрібно констатувати, що як чинник соціального регулювання релігія для представників юриспруденції значною мірою є «річчю в собі».